

Abraham Björklundin Sukuseuran

## **KESÄ-AVIISI**

11.8. 1996

Tämä Kesä-Aviisi sisältää vanhoja asiakirjoja, kirjeitä, perimätietoa, puheita ja kuvia sukujuhlasta, nykypäivän tietoa suvun jäsenistä sekä muistosanat poismenneistä.

Tarkoituksena on tallentaa tietoa suvun vaiheista sekä tiedottaa tämän hetken tapahtumista ja innostaa lukijaa oman lähisukunsa elämäkertojen tallentamiseen.

Toimittajat: Ossi Polari ja Eila Kuivinen

Hyvä lukija!

Edellinen Juhla-Aviisi sai hyvän vastaanoton Sukujuhliillamme Isossakyrössä 1995.

Olemme saaneet arkistoomme vanhoja asiakirjoja, joita julkaisemme Aaprahamin Aviisissa jatkossakin.

Kiitän kaikkia avustajia ja erikoisesti uutteraa sihteeriämme Eila Kuivista. Ilman heidän apuaan olisi Aviisin tuottaminen vaikeaa.

Toivon tämän Kesä-Aviisin antavan uutta intoa sukuseuratoiminnallemme!

Antoisia lukuhetkiä!

Il Oltermanni ovp

Erkki Kriikun puhe sukujuhlissa 12.8.1995:  
Lyhennelmä

Arvoisat kutsuvieraat ja suvun jäsenet!

Viime aikoina on sukututkimus ja -toiminta aivan räjähdysmäisesti kasvanut. Tähän on ollut olemassa eräänlainen yhteiskunnallinen tilaus. Kaikenlainen erikoistuminen on urauttanut ihmisiä erilaisiksi ryhmäkunniksi. Sukuseuratoiminta on omiaan palauttamaan yhteyksiä, joita eivät häiritse muut tekijät. Varsinkin varttuneet ikäryhmät ovat aktivoituneet pidentyneen eläkeajan, parantuneen terveyden ja taloudellisten mahdollisuuksien myötä. Kansalaisopistot ovat olleet merkittävä tekijä harrastustoimintaan totuttajana. Niinpä sukututkimus on tullut melkein kaikkien opistojen ohjelmaan.

Me vanhemmat muistamme, miten tärkeäksi koettiin sukulaiset meidän lapsuudessamme. Sukulaisvierailut olivat hyvin tavallisia. Matkaa tehtiin hevosilla, kävellen, polkupyörillä ja veneillä pitkiäkin matkoja. Kestitys oli aina vieraanvaraista. Silloin verisiteiden vahva verkko loi turvallisen kudoksen ihmisten ympärille, joka oli omiaan vahvistamaan henkistä jopa taloudellistakin hyvinvointia. Jotain sellaista ihminen nykyäänkin kaipaa, verkostoa, joka ylittäisi uskonnolliset, poliittiset, ammatilliset ja sosiaaliset, nykyisin ristiriitoja aiheuttavat rajat. Sen tähden sukuseuratoiminta on paikallaan rakentamassa yhteiskuntarauhaa tähän maahan.

Esivanhempien elämänvaiheiden tutkiminen antaa tietoa, joka auttaa meitä hyväksymään heidän menettelyitään ja tuntemaan omaa itseämme muuttuvassa maailmassa. Ehkä opimme näin täyttämään raamatullista tehtäväämme eli kunnioittamaan isää ja äitiä, jotta menestyisimme ja kauan eläisimme maanpäällä. Tähän suuntaan seuramme työ onkin kulkenut.

Itse olen tämän kahden vuoden aikana oppinut tuntemaan paljon uusia sukulaisia henkilökohtaisesti. Käsitykseni on, että musikaalisuus, taiteellisuus ja kätten taidot ovat tämän sukukunnan yleispiirteitä.

Taiteilijoista ykkösijalla on mainittava taidemaalari Oiva Polari, jolle olemme kiitollisia seppäreliefistä, joka paljastettiin Orisbergin kartanon pajan seinälle kunnioituksen osoitukseksi menneille sukupolville, sekä E-P

Kansantaidekirjastaan, johon saimme julkaisu-oikeudet vahvistaaksemme talouttamme. Juhani Mikkilä hankki lisäksi kirjalle sponsorit painatuskustannuksiin, joten kirjasta olemme saaneet puhdasta tuottoa. Kummallekin haluamme esittää kiitoksemme.

Seura julkaisee kaks-kolme kertaa vuodessa Aapramin Aviisia, jonka tarkoituksena on julkaista kaikkien luettavaksi vanhoja asiapapereita, kertomuksia, valokuvia, kirjeitä ja muisteloita, joita saamme lahjoituksina ja säilytettäväksi sukuseuran arkistossa. Se palvelee myös tiedottajana toiminnasta ja pyrkii luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta, niillekin jotka eivät syystä tai toisesta voi osallistua aktiivisesti.

Yllättävän paljon on löytynyt erilaista materiaalia, joka on valaissut suvun elämää, olosuhteita ja sukulaisten välisiä suhteita. Jokainen lahjoittaja ansaitsee suuret kiitokset. Toivokaamme, että meidän sukupolvemme voisi pojista polvia parannellen rakentaa omaa yhteiskuntaamme ja toinen toistamme tukien elää niin, että jättäisimme jälkipolville mahdollisimman arvokkaan perinnön vaalittavaksi.

Näiden ajatusten myötä haluan toivottaa teidät kaikki sydämellisesti tervetulleiksi tähän Abraham Björklundin toiseen sukujuhlaan.

### **Lisävalaistusta Abraham Björklundin syntyperään Matti Lehtiö**

"Abraham Björklund, Seppä syntyessään" -historiikissa todistetaan monin tavoin Abrahamin isokyröläinen syntyperä. Sattumalta löysin äskettäin lisää aineistoa, joka kaikin tavoin tukee historiikissa esitettyä tietoa. Aineiston täydellinen tutkimus on vielä kesken, mutta jo nytkin sieltä selviää runsaasti meitä kiinnostavaa tietoa.

Mainittu tietolähde on luettelo henkirahaa maksaneista henkilöistä. Luettelo ei valitettavasti kerro kaikkien silloin eläneiden henkilöiden nimiä, koska siitä puuttuu henkirahasta vapautetut henkilöt (yli 65-vuotiaat, sairaat, köyhät ja alaikäiset).

Historiikissa Aabrahamin isän Jaakon arveltiin jääneen ruukin palvelukseen uuden omistajan saavuttua. Tämä pitääkin paikkansa, sillä 1741 - 42 Jaakko on merkitty nimikkeellä renki ja hänen kuoltuaan puoliso Helena on merkitty nimikkeellä päivätyöläisen leski.

Abrahamin kohdalla ensimmäinen merkintä on vuodelta 1749, joka on 5 vuotta vanhempi kuin historiikissa mainittu ensimmäinen merkintä. Mainittuna vuonna Abrahamin "titteliksi" on merkitty lärgosse eli oppipoika. V.1750 Abrahamin nimen jälkeen on merkitty: ikä 17 vuotta. Sen mukaan Abraham on syntynyt 1733, tieto jonka rippikirjat vahvistavatkin.

Henkikirjat vuosina 1751, 1752 sekä 1754 sisältävät merkittävän tiedon, sillä tällöin Abraham on merkitty Israel Björklundin veljeksi ilman lisänimeä. Väliin jäävänä vuotena 1753, Abraham on merkitty edelleen oppipojaksi. Henkikirjassa vuodelta 1755 tavataan Abraham ensimmäisen kerran merkittynä sepän ammattinimikkeellä.

Abrahamin veljeksi varmistunut Israel tavataan ensimmäisen kerran vuoden 1745 henkikirjassa rengin nimikkeellä varustettuna. Veljensä tavoin Israelkin pestautui ensiksi oppipojaksi, joka tapahtui v.1747.

### **"Trulliakan voita" eli mitä Abrahamin paapan navetan takana oikein tapahtuikaan.**

Seuratessamme televisiosta dokumenttiohjelmia taikauskosta ja noituudesta, meistä tuskin kukaan pysähtyy ajattelemaan, että vielä 1700-luvun alkupuolella taikauskoa ja noituutta käsittelevät käräjöinnit olivat yleisiä.

Löytämäni asiakirjan mukaan myös Björklundin suvun esivanhukset olivat joutuneet mukaan kyseisen kaltaiseen tapahtumaan, sillä v.1693 Isonkyrön talvikärjällä käsiteltiin juttua, jonka tapahtumapaikka oli Abraham Björklundin äidinisän Hannu Paavalinpojan navetan tausta Orisbergin ruukissa. Löytämäni käräjäpöytäkirja, jonka maist.Leijo Keto on kääntänyt ja varustanut taustaselityksillä, sisältää seuraavan tapahtumien kuvauksen:

Orisbergin ruukista kotoisin oleva Juhon Jaakonpoika Sahuri (tekstissä nimi esiintyy ruotsinkielisessä muodossa Sågare) valitti, että ruukin isännän, herra Jacob Mornie'n vaimo, siveä rouva Brita Lemmens on syyttänyt hänen vaimoan Liisa Matintytärtä ja hänen anoppiaan Elsa Laurintytärtä taikauskosta ja noituudesta. Kantaja vaatii, että ruukinisännän vaimon on nyt osoitettava puheensa todeksi tai häntä on rangaistava asiaankuuluvalla sakolla.

Kihlakunnan tuomari ilmoitti olevansa esteellinen käsittelemään tätä asiaa erään hänen ja ruukin isännän välillä olevan erimielisyyden takia, mutta ruukinisäntä Mornie ja hänen vaimonsa pyysivät, että hän saattaisi asian päätökseen, luvaten mukautua täysin oikeuden lailliseen ja oikeudenmukaiseen päätökseen.

Ruukin rouva vastasi Juhon kanteeseen ja tunnusti puheensa. Hän sanoi puhuneensa sen vuoksi, kun Juhon **kirnu** oli edelliskesänä löydetty makaamasta **Hannu Paavalinpojan** [Abraham Björklundin äidinisä] navetan seinällä, navetasta virtaavassa virtsalammikossa. Kirnun suu osoitti navetan seinää vasten ja pohja Juhon tallia päin. Kun Hannu Paavalinpojan vaimo oli sitten huomannut sen, hän oli ilmoittanut siitä Juhon anopille ja kysynyt häneltä "Miksi teidän kirnunne makaa sontalätäkössä?", oli tähän vastannut: "Anna sen vain maata". Juhon vaimo oli sitten noutanut kirnun ja vienyt sen saunaan ja saunottanut sen. Kun se oli tehty, hän oli vienyt kirnun kotiinsa. Ja sen päivän jälkeen ruukissa on maito-onni kääntynyt, voita ei ole kunnolla saatu sen jälkeen ja monissa paikoissa on tavattu **trulliakan** voita.

Liisa kielsi mitään tienneensä ja kielsi samoin korjanneensa kirnun navetan seinustalta. Hän myönsi kyllä kuluneena kesänä vieneensä yhtenä sunnuntaiaamuna kirnun saunaan kun siinä oli ollut juoksuamatonta maitoa, joka mieheltä oli jäänyt juomatta, ja jonka hän arveli saunan lämmössä happanevan nopeammin. Hän oli illansuussa sitten kirnunnut maidon.

Elisalta tiedusteltiin, oliko Hannu Paavalinpojan navetan seinustalla maannut kirnu ollut hänen. Hän ilmoitti, ettei tiennyt siitä kirnusta mitään ja selitti, ettei hän voinut olla sellaisesta asiasta niin tarkkaan selvillä. Hänen tyttärensä on ehkä sattunut jättämään kirnun ulos ja siat ovat sitten kaataneet sen ja kieritelleet navetan seinustalle. Hän kielsi jyrkästi korjanneensa kirnun navetan seinustalta.

Ruukin rouva vastasi sanoen, että jos siat olivat kirnun kaataneet, olisivat ne kyllä kieritelleet kirnun oitkin navetan seinää, eikä se olisi maannut poikki päin tallin ja navetan välillä.

Juhon anoppi Elsa Laurintytär ja hänen vaimonsa myönsivät nähneensä kirnun makaavan siellä, missä se oli tavattu ja myönsivät kirnun olevan heidän omansa, mutta kielsivät jyrkästi laittaneensa kirnun sinne tai sen sieltä hakeneensa. He eivät liion tienneet kuka sen oli tehnyt.

Hannu Paavalinpoika ja hänen vaimonsa **Maalin Matintytär** sekä Pekka Laurinpoika vaimonsa Kaarina Matintyttären kanssa kutsuttiin todistajiksi. Juhon suostumuksella he tekivät todistajan valan, jonka jälkeen heitä jokaista kuultiin erikseen.

Ensimmäiseksi kuultuna Maalin myönsi nähneensä kirnun makaavan virtsarännissä navetan vieressä ja oli maininnut siitä Juhon anopille Elsalle, johon tämä oli vastannut, "Anna sen vain maata". Hän ei tiennyt, kuka kirnun oli korjannut pois eikä aikaa, milloin se oli tapahtunut.

Elsa tunnusti vastanneensa kerrotulla tavalla, mutta ei tiennyt, kuka kirnun oli paikalta vienyt. Elisalta kysyttiin, miksi hän ei sitten ollut itse korjannut kirnua pois, johon hän vastasi, ettei ollut uskaltanut, vaan oli arvellut, että se joka kirnun on paikalle pannut saa sen sieltä noutaakin.

Hannu Paavalinpoika astui oikeuden eteen kuultavaksi ja kertoi nähneensä kirnun maanneen kerrotulla paikalla yhtenä sunnuntaiaamuna kevätaikaan. Saman päivän iltana Juhon vaimo on tullut kirnua kainalossaan kantaen saunalle päin ja antanut sen saunan ovesta eräälle vanhalle palvelusnaiselle nimeltään Maria Antintytär, joka oli ottanut kirnun vastaan ja pannut sen saunan kiukaalle. Kuultava oli sen jälkeen mennyt matkoihinsa.

Pekka Laurinpoika ja hänen vaimonsa Kaarina Matintytär kertoivat lausunnossaan samalla tavalla, mutta eivät tienneet kertoa, miten Juhon vaimo kirkun on korjannut. Pekka Laurinpoika kertoi lisäksi, että samainen vaimo oli tänä kesänä toistamiseen kantanut tyhjän kirkun Hannun saunaan, jolloin Hannu oli uhannut lukita saunan oven. Kaarina kertoi edelleen, että hän oli nähnyt Marian heittävän vettä kiukaalle ja löylyttävän kirkun.

Jokainen todistaja vahvisti valaheutoisesti nähneensä usein ja monin paikoin trullinvoita.

Ruukin rouva valitti yhdessä Maalinin kanssa, että tämän riesan jälkeen heidän lypsymaitonsa on ollut pilalla ja juoksettu jo lypsinkiulussa.

Juho sanoi, että ruukin rouva on käyttäytynyt säästeliäästi totuutta puhuessaan hänen vaimonsa kirkun kantelemisesta, koska se on tapahtunut viime kesänä eikä edellisenä kesänä niinkuin todistajat ovat sanoneet. Maalin kertoi myöskin, ettei Liisa ollut ollut saunassa, kun kirkua saunotettiin.

Juhon kutsuma todistaja Erkki Matinpoika kertoi valaheutoisesti, ettei hän ollut edellisenä kesänä nähnyt mitään kirkun kantelemisia, vaikka oli kuullut siitä silloin puhuttavan. Täna kesänä hän on kyllä eräänä sunnuntai-iltana nähnyt Liisan tulevan saunasta kirkun kanssa, mutta ei muistanut kuinka hän oli kantanut sitä.

Liisalta kysyttiin, mihin aikaan vuodesta se oli tapahtunut, johon hän vastasi sen tapahtuneen kevät aikaan. Erkki ja muut todistajat väittivät, että se oli tapahtunut heinäaikaan heidän ollessaan haravien kunnostuspuuhissa.

Ruukin rouva kertoi, että tänä syksynä hänen ollessaan kirkunsa, hän oli kysynyt Hannulta, oliko heilläkin ollut huonoa maitoa, johon tämä oli vastannut myöntävästi. Tällöin hän itse oli todennut, että "minä en ollenkaan usko, että asiat ovat oikealla tolalla". Hannu oli alkanut puhua (käsillä olevasta) kirkunsa. Jonkin aikaa sen jälkeen Juhon anoppi oli tullut joulun alla ja pyytänyt härkää lainaksi. Hän ei kuitenkaan ollut antanut anopille härkää lainaksi vaan sanonut, "te olette ilkeää väkeä, jotka löylyttätte kirkua saunassa" ja sanonut sitä noituudeksi siinä tarkoituksessa, että he tulisivat nostamaan syytteen häntä vastaan.

Koska tämä saunotus oli tapahtunut heinäaikaan vuoden lämpimämpänä kautena, kysyttiin Liisalta, mikä tarkoitus oli kirkun lämpimään saunaan kantamisella, koska hänkin oli valittanut maidon olevan omistusta. Anoppi vastasi siihen, että heillä oli ollut niukasti maitoa ja sitä oli jatkettu vedellä, jonka vuoksi se ei tahtonut juoksettua.

Ruukin rouva kertoi myöskin, että kun Niilo Laurinpojan vaimo Torti Maununtytär oli ollut perimässä Juholta 1 kuparitaalerin suuruista saatavaansa, oli tämän lapsivuoteessa makaava vaimo ryhtynyt torailemaan. Kun Torti oli sitten lähtenyt pois ja sulkenut oven perässään, oli talonväki heti avannut oven uudestaan ja paukauttanut sen uudelleen kiinni kovemalla voimalla.

Ruukin rouva kertoi myöskin, että Liisa oli tunnustanut olleensa aikaisemminkin oikeudessa syytettynä vasikoihin kohdistuneesta noituudesta. Siitä Liisa kertoi, että hänen ollessaan emäntänä Ailan talossa, olivat vasikat olleet levottomia navetassa, jonka vuoksi hän oli käyttänyt ne saunassa. Hannu Jaakonpoika oli haastanut hänet tämän johdosta oikeuteen, mutta oli kuitenkin luopunut kanteestaan.

Ruukin rouva sanoi, että sellaiset touhut herättävät epäilyksiä, jonka johdosta hän on (nyt) nostanut Liisaa vastaan --

-- kanteen, jonka hän jättää oikeuden tutkittavaksi ja tuomittavaksi, sanoen lisäksi, ettei ole heitä muusta syyttänyt.

Liisan palvelija Maria, joka oli saunottanut kirkun ei ole enää Liisan palveluksessa, eikä kukaan tiedä hänen olinpaikkaansa; hänen sanotaan olleen syntyisin pohjoisesta.

Oikeus harkitsi asiaa ja totesi valaheutoisten todistusten perusteella käyneen ilmi, että:

1. Sahurin vaimon Liisa Matintyttären kirnu on maannut epäilyksiä herättävällä tavalla miilunpolttaja Hannu Paavalinpojan navetan seinustalla.

2. Kumpainenkaan, vaimo Liisa tai Sahurin anoppi Elsa Laurintytär, jotka asuivat yhteisessä taloudessa, eivät muista laittaneensa kirkua navetan seinustalle, eivätkä hakeneensa sitä pois sieltä. He eivät liion tiedä, kuka teon on tehnyt.

3. Elsa Laurintytär on miilunpolttajan vaimon Maalin Matintyttären ilmoitukseen vastannut: "anna sen maata siellä".

4. Samana päivänä Liisa on kantanut tyhjän kirkun kainalossaan saunaan ja antanut palvelijansa Marian tehtäväksi lölyyttää kirkun kiukaalla.

5. Liisa on myöskin seuraavana vuonna vienyt tyhjän kirkun saunaan.

6. Vaikka Liisa väittää sen tapahtuneen kevät aikaan, ja antaakseen kylmyyden vuoksi maidon olla lämpimässä juoksettumassa, on todistettu sen tapahtuneen kesällä, heinäaikaan, jolloin maitoa ei tarvitse lämmitellä.

7. On myöskin todistettu, että ruukin alueella on tavattu trullinvoita.

8. Ruukin väen keskuudessa on kirnuamisen yhteydessä kohdattu suuria vastoinkäymisiä.

Näiden kaikkien perusteella on syytä otaksua, että Liisa ja Elsa ovat kirkunsa avulla käyttäneet luvattomia keinoja ja noituutta hyödykseen ja muiden vahingoksi. Tämän johdosta ja Käräjäkaaren 19.luvun perusteella tuomitaan Liisa ja Elsa itse valallaan puhdistautumaan edellämainituista noituuden syyteistä. Päätös alistetaan kuitenkin korkeasti kunnioitetun Kuninkaall.Hovioikeuden hyväksyttäväksi.

Tässä erittäin mielenkiintoisessa tarinassa esiintyy muutaman kerran sana "**trullinvoi**" tai "**trulliakan voi**", josta on käytetty myös nimitystä **paranvoi**. Se on ikivanha pakanaudenaikainen käsite, johon suomalaisessa maanviljely-yhteiskunnassa uskottiin vielä viime vuosisadallakin kristinuskosta huolimatta.

Para oli suomalaisessa pakanauskonnossa yliluonnollinen olento, jonka taitava noitam shamaani, henkienmanaaja, sai luotua sopivista aineksista. Se toi omistajalleen hyvinvointia ja varallisuutta, jota se anasti vierailta ympäristöstään. Maanviljelysympäristössä tämä hyvinvoinnin kartuttaminen keskittyi tietenkin vilja- ja karjavarallisuuteen.

"Paranvoiksi" tai "paranpaskaksi" sanottiin puiden kantojen päässä yms.paikoissa yleisesti tavattavaa voimakkaan keltaista, limaista möykkyä, joka on oikeastaan eräs syntymässä oleva limasieniyhdyskunta. Niiden runsas esiintyminen oli varma merkki "paran" liikuselemisestä ympäristössä.

Kyseisen kaltaisten limasieniyhdyskuntien esiintymistä ruukin alueella voidaan pitää luonnollisena seurauksena siellä suoritettusta sydenpoltosta, johon piti kaataa runsaasti puustoa.

Björklundin suvun jälkeläisille edellä esitelty käräjäpöytäkirja on tärkeä sen vuoksi, että siitä paljastuu kaksi merkittävää uutta tietoa:

1. Hannu Paavalinpojan vaimo Maalin ei kuollutkaan v.1690, kuten kirjoittamassani Björklundin historiikissa esitin (sivut 11 ja 12), koskapa hän esiintyy todistajana em.käräjätapauksessa, joka on käyty v.1693. Voimme siis pidentää Maalin elinpäiviä ainakin kolmella vuodella. Syyt Maalinin nimen poistumiseen henkikirjoista jo v.1690 onkin katsottava johtuneen hänen korkeasta iästään tai heikosta terveydestään, joiden vuoksi hän on saanut vapautuksen henkirahan maksusta.

2. Maalinin patronyyymi (isännimi) oli Matti.

Björklundin suvun nykyisille jäsenille asiakirja antaa myös jotain hyvin erikoista, nimittäin meillä on tiedossa esi-  
aitimme autenttiset sanat kolmensadan vuoden takaa: "**Miksi teidän kirkunne makaa sontalätäkössä**".

Kirjassa esiintyvät henkilöt:

-- Hannu Paavali-poika  
puoliso Maalin Matintytär

Kysymyksessä on Abraham Björklundin äidin Helena Hannuntyttären vanhuksset.

-- Juho Jaakonpoika Sahuri  
puoliso Liisa Matintytär  
anoppi Elsa Laurintytär

Epäonneksemme Kyrönmaan henkikirjat ajalta 1692-94 ovat tuhoutuneet, joten tietomme heistä ovat rajoitetut. Ilmeisestikin Juho ja Liisa asuvat ruukissa jo v.1691, mutta muuttavat sieltä pois jo ennen v.1695. Henkikirjoista voidaan todeta, että Hannu Laurinpoika Ailalla oli vaimona Liisa-niminen henkilö vuosina 1688-89. Hannu Aila oli jo silloin vanha mies ja aikuisten lasten isä. Ailan talo sijaitsi Ylistaron Kaukolankylässä. Hannu Ailan kuoltua muuttaa Liisa talosta muualle.

Kärjäpöytäkirjassa esiintuleva avioliito vahvistaa osaltaan sitä käsitystä, että ruukin päivätyöläiset olivat paikallista väestöä.

-- Pekka Laurinpoika  
puoliso Kaarina Matintytär

Pekka esiintyy ruukin henkikirjassa vv.1691 - 92, mutta silloin hänen puolisonsa nimi on Briitta.

-- Niilo Laurinpoika  
puoliso Torti Maununtytär

Niilo puolisoineen ilmestyy ruukin henkikirjaan jo vuonna 1689. Heidän vaikutuksensa on ilmeisestikin merkittävä, pitkän palvelusajan ja suuren lapsijoukon vuoksi.

Isonkyrön Kylkkäälässä, Pääsiäisenä 1996  
Matti Lehtiö

[valokopiot vanhasta asiakirjasta]

]

Aino Jaatinen, os Kangas-Heiska

Ylistaron Pouttulassa on vaikuttanut äitini, Impi Susanna Punkarin kertoman mukaan yksi hänen esi-isistään, jolla on ollut verkatehdas ja 100 manttaalin tila. Häntä on nimitetty Fabriköyriksi. Äiti muisti tädin, jolta oli kysytty, kun hän oli "pasteerannut" tuvan lattialla, että mikäs sitä tättä nyt oikein pasteeruttaa. Täti oli vastannut: "No kun mä nyt justihin muistin, että mä oon sentään Fabriköyrin tytär."

Oletan, että tämän tädin isä oli juuri se Punkari, joka oli kuivattanut Hähäänjärven ja siitä hyvästä saanut Keisarilta mitalin eli rintarossin ja kuivatuksessa syntyneen maan verottomana hallintaansa. Rintarossi oli kuulemma hopiaa, joka sittemmin olisi valettu sokerikoksi ja kermakoksi ja joutunut myötäjäisinä Ilmajolle.

Olisivatkohan tädin sisaria ja veljiä ne Hähäänjärven kauppakirjassa esiintyvät myyjät, jotka luovuttivat kaiken osuutensa Hähäänjärven maista samalle ostajalle?

Äidin kertoman mukaan Fabriköyrin poika ei osannut pitää 100 manttaalin taloaan vaan oli juomalla renkien kanssa menettänyt sen. Vain nämä Hähäänjärven maat jäivät, joista viimeinen osuus oli äidilläni, jonka hän puolestaan oli saanut Punkarin mummalta, isänsä Niilo Kustaa Punkarin (s 08.04. 1843) äidiltä.

[valokuva]

[valokopio asiakirjasta]

Epävirallinen käännös

## § 11

Näillä käräjillä ilmoittivat kuolleen talollisen Jaakko Heikinpojan ja hänen myöskin kuolleen vaimonsa Helena Hannuntyttären perilliset oikeudelle, että Vaasan kaupungista oleva kauppias Jacob Bergman on omavaltaisesti ottanut heiltä viime kesänä härän, niin etteivät he tienneet, missä se oli ollut, vaikka he olivat itse sen elättäneet, ja lapset olivat elättäneet ja hoitaneet Orisbergin ruukilla äitinsä, joka oli 4.vuoden ajan maannut sängyssä; niin Bergmanin puolesta saapui paikalle hänen valtuuttamanaan v(ara) viskaali Alfred Halling ja esitti Vaasan kaupungin kämnerinoikeuden pöytäkirjaotteen vuodelta 1745, jossa hakijoiden äiti mainittu Helena oli tuomittu maksamaan Bergmanille saatavan 308 t(aalaria) 18 k(illinkiä) kuparir(ahaa), minkä jälkeen kruununnimismies Collinin on ollut määrä luetteloida Helenan elinaikana hänen omaisuutensa, minkä (saatavan) Bergman sitten, koska hän oli hänen sisarensa, oli jättänyt hänen haltuunsa, kuitenkin nyttemmin kun hän on kuollut, haluaa hän saada saatavansa tämän jälkeen jääneestä omaisuudesta, ja vähennyksenä siitä (Halling) myönsi, että Bergman oli ottanut tämän härän kuolleelle Helenalle kuuluvana; koska hakijat, Helenan perilliset, kiistivät härän kuuluneen hänelle tai että hänellä olisi ollut mitään omaisuutta, minkävuoksi kun hänen eikä hänen aikaisemmin kuolleen miehensä jälkeen ei vielä ole tehty mitään luetteloa eikä nyt myöskään voitu esittää sitä luetteloa, jonka nimismies oli tehnyt siellä hänen elinaikanaan, sentähden katsoo kihlakunnanoikeus kohtuulliseksi, että voidaan päättää, että sellainen pitää toimeenpanna kaikkien muiden kysymyksessä olevien perillisten ja heidän holhoojiansa läsnäollessa, missä tilaisuudessa, mikäli ei kuolleen Helenan äidin jälkeen, joka myös on kuollut Orismalassa, ole tehty mitään luetteloa, tulee hänen jälkeenjäänyt omaisuutensa ilmoittaa ja luetteloida, siten kuin Bergman ja nämä edellämainitut Helenan perilliset sopivat, näiden luetteloiden toimeenpanijaksi pyydettiin kruununnimismies Johan Collinia, lautamiesten Mikko Erkkilän ja Jaakko Pikkalan kanssa, jotka siihen määrättiin.

Näytteeksi siitä, miten vaikeaa on sukututkijan saada selville vanhalla ruotsinkielellä ja vanhalla kirjoitustavalla kirjoitetusta tekstistä on tämä vanha käräjäpöytäkirja ja sen asiantuntijan suomennos.

## Vaivaispojat

[kuva vaivaispoikaveistoksesta]

Unohdettuina seisovat vaivaispojat (kirkonäijät, vaivaisukot) kirkkojen ja tapulien seinustoilla; ne ovat vain ihmistä muistuttavia puukuvia, joista ei huolta kanneta. Vain muutama niistä on kohtalaisessa kunnossa, mutta sitä useammat lahoavat paikoilleen tai lojuvat kirkkojen ullakoilla muun hylkytavaran joukossa. On kiitettävää, jos näihin henkilökuviin on sivelty suojaväri (restauroimisesta ei kannata puhua tässä yhteydessä), mutta arveluttavia ovat puuseppien tekemät korjaukset. On myös aihetta todeta, etteivät vaivaispoikiin kohdistuneet jutut ja kaskut, joita ovat sepitelleet kylän vitsiniekkarit jo viime vuosisadalla, ole niiden taidearvoa kohottaneet, pikemminkin päinvastoin. Tämän vuoksi on jo aika osoittaa, että vaivaispojat, kansanomaisen kuvanveistotaiteen näytteet, ansaitsevat asiallisen tutkimuksen ja huolenpidon.

Suomen vanhimmat vaivaispojat ovat ilmeisesti 1700-luvun jälkipuolelta, ja niiden tarkoitus oli kerätä varoja seurakunnan köyhille. Nämä henkilökuvat, niin arveltiin, houkuttelivat ihmisiä suurempaan anteliaisuuteen kuin entiset lippaat ja tukit. (Vaasan tullituvassa riippui köyhäinlipas 1600-luvun jälkipuolella, jonka kirkonisännät kävivät määrääjain tyhjentämässä.) Eniten oli tällaisia "köyhän armahtajia" tehty Etelä-Pohjanmaalla.

Alarivi vasemmalta: Purmon (Petter Klåvuksen tekemä) Ähtävän, Ylistaron ja Kruunupyyn vaivaispojat. Näistä muodostuu varsin yhtenäinen ryhmä. Tämä tulee esille muodon, yksityiskohtien ja asennon

samankaltaisuudesta. Pojilla on lisäksi yhteinen vaiva: kumpurajalkaisuus.

[kuva]

[Valokopioita vanhoista asiapapereista]

SUKUJUHLA ISOSSAKYRÖSSÄ 12.8.-95

[Kuva]

[ *Juhlahetki seppäin muistoristillä* ]

[kuva]

Ossi Polarin puhe muistoristillä

Tämä maa, jossa nyt seisomme, on meidän, seppien jälkeläisten, kannalta pyhää maata. Tänne on vuosisatojen ajan haudattu Orisbergin kartanon alustalaisia ja palveluskuntaa. Tämä Pohjankyrön kirkon ympäristö oli jaettu noin aarin kokoisiin alueisiin kukin kahta kolmea taloa varten. Kun tuli sotia tai tauteja, jouduttiin luita siirtämään pois uusien vainajien tieltä. Mitään pysyvää muistomerkkiä tällä paikalla ei ole. Siksi väliaikaisesti ja toivottavasti jatkuvasti tulee olemaan tämä muistomerkki tällä paikalla. Se kuitenkin edellyttää erilaisia virkatoimenpiteitä. Tämä rautaristi on suora kopio Orisbergin hautausmaalla olevasta sepän hautamuistomerkistä, jollaisia sepät saattoivat tehdä jo eläissään itselleen. Ainoa poikkeus on siinä, että näiden pihtien välissä on laatta, jossa on ollut todennäköisesti jonkun meidän esi-isämme, sepän nimi. Aika on kuitenkin sen niin haalistanut, ettei sitä voi enää lukea.

Jos esittäisin lyhyesti tämän rautaristin symboliikkaa, on itsestään selvää, että nämä pihdit edustavat sepän työtä ja tointa. Tämä AB on meidän sukumme symboli. Voidaan kuvitella, että näiden pajapihtien kärkien välissä oleva kuvio saattaa kuvata hiipuvaa elämänliekkiä. Erikoisinta tässä rautaristissä on tämän pystypalkin vinous, joka on samanlainen kuin Orisbergin ristissä. Ei voida kuvitella, että se on tapahtunut vahingossa, että sepän käsi olisi lipsahtanut, vaan yhdyin siihen käsitykseen, jonka eräs sukulainen ilmaisi: "Se kuvaa elämän taitekohtaa. Sielu pyrkii ylöspäin ja ruumis maatuu maaksi." Voidaan hyvin kuvitella, että tämä symboliikka pitää paikkansa. Toivottavasti tämä rautaristi saa tästä pysyvän paikan. Olkoon esi-isämme viimeisen leposijan merkki ja muistuttakoon se meitä heidän elämästään ja työstään.

Sukujuhlan mieleenpainuvuin hetki oli hiljentyminen muistoristin ääreen. Jokainen lapsi kynttilöineen edusti kutakin kymmentä sukukuntaa.

[kuva]

[kuva]

[*Aikaisemmat sukupolvet: Haapaset ja onnellinen Eero.* ]

[kuva]

[*Lisää Haapasiasia.* ]

[kuva]

[*Pääjuhlaa vietettiin luonnonkauniissa Pukkilansaarella.*]

[kuva]

[kuva]

[*Kriikkuja: Lähdesmäet.* ]

[kuva]

[*Wiemerö - Pollarilaiset yhteispotretissa.* ]

[kuva]

[*Sopankeitäjä Sinikka Virkkunen os.Kuivinen.* ]

[kuva]

[*Kenttäkeitä ja ruokailijoita.* ]

[*Pirkko Kiviaho ja tyttären poika Tuomas.* ]

[kuva]

[*Alla: Sukujuhlien lastentarha. Kaikki Kleemoloita.* ]

[kuva]

[kuva]

[ *Juhani Mikkilä, Alankoja ja Eila Kuivinen.* ]

[kuva]

[ *Lasten piirustuskilpailun palkintoa noutamassa Karim Khan, Ossi Polarin tyttärenpoika, kilpailun johtajalta Maria Karvoselta. Muut oikealta: pj Erkki Kriikku, sihteeri Eila Kuivinen ja kuvaajana Ossi Polari.* ]

Erkki Kytömäen kirjasesta "Kirjeitten kertomaa", jossa on Antti Kytömäen kirjoittamia kirjeitä pojalleen Juho Kytömälle Raudaskylän ajalta 1922 - 1932.

Kytömäki Kesäk. 27.p. 1924

Rakkaat Lapseni!

Tervehdys Kytömäestä vaikka ei olekaan erityisempää paitsi että äiti taas parisen viikkoa sylki verta, mutta se entinen tuonpuolen Malkamäen torpan Matti, joka nyt on Koskella kauppamiehenä on hyvin oppinut vesilääkkeitten käyttämises. Antoi lääkkeitä niin että veren tulo kohta lakkas ja nyt olemme taas tällä kertaa entises terveydes.

Tääl on satanu tänä keväänä niin kovasti, ettei tahdottu saada kylvöjö tehdyksi ja nyt juhannuksen päivänä satoi niin kovasti, etten ole nähnyt niin paljon yhtenä päivänä tulevan vettä, meidänkin ja Salomäen kydöt olivat

melkein yhtenä järvenä kun ei lasku kerinny nielemään, kytöjä ei ole vielä saatu paloksi ei naurismaatakaan täytyy nyt apulannoilla kylvää naurista.

Niin olemme maasta ja puhumme maasta vaikka olisi jo minunkin aikani puhua muustakin, kun elämän iltahetket ovat jo elettävänä, niin puhu Jeesus puolestani kun tuomiollen tulet.

Pyysit joku aika sitten sukuluetteloja niin kerron sen niin paljo kuin vanhempaini kertomuksen mukaan tiedän. Isäni isä on syntynyt Korttesjärvellä ja isäni äiti on syntynyt Ikolan kylän nykyisen (Ekan) talon tyttönä ja saanu Malkamäen torpan kiintiä osuuresta mainitusta talosta ja Isoisäni siis tullu Malkamäkeen isännäksi noin 1820 paikkeilla. Isäni on syntynyt 23.p.syyskuuta 1824.

Äitini on syntynyt Alahärmän Yliviitalas 2.p kesäk.1820. Äitini isä oli ammatiltaan kyläkunnan seppä. Isäni ja Äitini tulivat herätykseen kohta kun Suupohjan herätykset alkoivat. Isäni sai Malkamäen torpan haltuunsa Isänsä kuoltua noin 1834 ja meni Äitini kanssa naimisiin syksyllä 1844.

Nyt on puhuttava itsestäni, jonka sinä ehkä tiedät. Tulin herätykseen noin kahrentoista vuotiaana. Tapaus oli seuraava: menin keväällä tulvan aikana eräänä pyhänä kattomaan paisuntaa tein sielä luhtaladon ovipuista lauttan. Lährin sillä soutelemaan ja se rupes menemään vastaanpitämisestä huolimataina vain eremmäs ja kun se pääsi niin kauas että oli jo vettä pari kyynärää niin se lautta hajos ja minä kuitenkin pelastuin kahlaamalla ja tein Jumalalle lupauksen etten koskaan enää niin tekisi ja tunsin elävästi omassatunnossani, että jos olisin silloin hukunut olisi minun pitänyt helvettiin ja aina siitä asti olen yrittänyt palvella Herraa niin heikkoa ja puutteellista kuin se on ollutkin.

No entäs Äitis Isä. Hän oli syntynyt Isonkyrön Lehmäjoen kyläs 1820 tienoissa. Tuli herätykseen 40-luvulla. Menivät naimisiin 1845 ja alkoivat tehdä uudistorppaa Leipimaahan, mutta Äitis syntyi 25.p.toukokuuta 1848 ja Äitis Isä ja kuoli keuhkotautiin, kun Äitis oli yhden vuoden vanha. Silloin menimme naimisiin ja vihittiin avioliittoon 28.p.kesäkuuta siis 51 vuotta sitten ja Äitis kuoli 8.p.tammikuuta 1889.

Hyvinvointia ja Jumalan armoa toivotamme teillen kaikillen olkoon Herra kanssanne.  
Isänne

## KYRÖNMAAN LAULU

### Otto Jussila.

*Syntynyt Ylistarossa 1886, kuoli Mikkelissä 1916. Maanmittausinsinööri. Toimi maanmittarina Vaasan ja Mikkelin lääneissä. Julkaisi runoja ja kirjoituksia sanoma- ja aikakauslehdissä.*

Täällä virtaa rauhallinen Kyrönjoki uomassaan, /  
täällä kansa toimellinen tekee työtä innoissaan. /  
Täällä viljaa kasvaa pellot, ilmass' kaiku karjankellot, /

Täällä vainiot niin suuret ulappana aukenee. /  
Täällä vinhaan käyvät tuulet, viljameri aaltoilee. /  
Luonnos' meill' on mahtavuutta, luoden kansaan tarmokkuutta. /

Täällä muuttui synkät korvet, työ ne viljaviksi loi. /  
Usein myöskin sotatorvet Kyrön rantamilla soi. /  
Toivomielin taisteltihin, hurmein pellot kasteltihin. /  
Vieläkin me kuokan varteen lujaan kiinni tartutaan. /  
Vieläkin me kalliin aatteen eestä miehin taistellaan. /  
Vapautta maamme henkii, sillä syömme täällä sykkii. /

Tätä maata rakastamme, Kyrön maata viljavaa. /  
Tahto meill' on synnyinmaamme hyvinvointiin kohottaa, /  
joka meille annettiin, kautta aikain varjeltihin. /  
Aina suurta kohti kansa pyrkiköhön Kyrönmaan, /  
kohottakoon pelloillansa Suomen suureen kunniaan. /  
Valvoin hengen aateluutta luokoon onnen aikaa uutta. //

[valokopio vanhasta asiakirjasta]

[2 x vanha muotokuva-valokuva]

## SEPÄN TYÖT

Oiva Pollari

Entisajan seppämestari nautti kylässä suurta arvonantoa: hän olikin mies, jonka takomat esineet olivat välttämättömiä jokaisessa talossa. Ilman kirveitä, puukkoa, viikatetta tai muuta työkalua eivät työt sujuneet. Taontatöiden piti olla myöskin viehättäviä, joten seppä koetti parastaan saadakseen varsinkin avaimet, avainkilvet, rivat saranat, hautaristit tai tuuliviirit muodoiltaan kauniiksi.

[kuva: "kuva 174"]

[Vasemmalta: Atrain Björköstä. Yksityisen omistuksessa, Seinäjoki. -- Atrain Ilmajoelta, Ilmajoen museo. -- Räckirauta, nahanmuokkausväline. Ilmajoen museo. ]

Inkeri Saari:

### Muistelmia Hedvig ja Kustaa Mäki-Luomasta

Kerron tässä muutamia isältäni ja äidiltäni kuulemia tapahtumia björklundilaisista ja heidän elämästään. Nämä tässä kerrotut asiat eivät ole aikajärjestyksessä, vaan sijoittuvat kahden puolen vuosisadan vaihdetta. Nämä Kustaa ja Hedvig Luoma os.Björklund olivat hyvin toimeentulevia. He olivat sopuisia, myös naapureiden kanssa hyvässä sovussa eläviä ihmisiä. Maatilan hoidon ohella kävivät Kustaa ja Hedvig kauppaa, sillä kumpainenkin olivat kiinnostuneita kaupankäynnistä.

Kauppaa käytiin niin mustalaisten kuin kojareidenkin kanssa. Kaupat olivat suurelta osin hevoskauppaa, jossa välissä käytettiin rahaa tai tavaraa. Isäni kertoi, että ei Kustaa-paappa saanut yksin kauppaa tehdä, eikä päättää, sillä muori (kuten Kustaa vaimoan nimitti) seurasi tarkkaan kaupan vaiheita sivusta ja ärähti heti, jos kauppa oli kääntymässä häviökaupaksi hänen mielestään. "Häviä nyt taas, älä niin vähällä välillä tai nin paljon anna väliä." Olivat tavanomaisia huomautuksia, jotka hän oli kovalla äänellä lausunut! Isäni kertoi itse nähneensä, kun Hedvig-Mumma teki kauppaa laukkuryssän kanssa saalista. Ryssä oli sanonut hinnan, mitä saali maksaa. Mumma oli mieltynyt saaliin, oli kävellyt tuvanpenkillä istuvan laukkuryssän eteen ja sanonut, minkä hinnan hän on valmis maksamaan, joka oli paljon alhaisempi, mitä kauppias pyysi. "Enempää en maksa, vaikka hiukees." Tätä tinkimistä kesti hyvän aikaa mumman käydessä kukkaro kourassa kauppiaan nenän alla uudistamassa tarjouksen. Viimein mumman poistuessa kauppiaan nenän alta. Käveli edemmäs ja oli selin kauppiaseen. Kauppias nousi hiljaa, oikoi saalin ja laittoi sen mumman pään yli peittäen koko mumman alleen. Mumma oli kauan kynsinyt ja nykyntä ennenkuin selvisi saalin alta. Kauppa syntyi ja mumma sai saalin tarjoamallaan hinnalla. Isäni kertoi, että jäljestäpäin hän tuli siihen käsitykseen, että mumma nautti selvästi kaupanteosta sellaisesta, jossa sai tinkiä ja vängätä, eikä kauppa ollut ihan minuutissa ohi.

Samankyläisen Viljo Luoman kertomaa

Hän kertoi, että Kustaa Luoman palvelija-flikka oli valitellut naapurissa, että hän joutuu niin usein vaihtamaan kyntöauran puomin kiiloja, seitsemänkin kertaa samana kyntöpäivänä. Isäntä Kustaa oli ilmestynyt suitset kädessä vaihtamansa hevosen kanssa sanoen, että vaihdetahan tämän aarran etehen. "Saat koittaa, kuinka tällä aarraaminen käy." Näillä auran kiiloilla säädettiin puomin korkeutta sen hevosen korkeuden mukaan, joka oli auran eteen valjastettu. lisakki-poika oli joskus moittinut isä-Kustaata sanomalla, että Äijä ei tee muuta kuin kauppoja ja huusholli jää asumatta ja "menöö kotiansa" ja alkaa kasvaa pajua. lisakilla, joka oli henkeen ja vereen ahkera maanviljelijä, oli varmaan aihetta tähän moitteeseen. lisakki oli raivannut kuusitoista vuotta kuokalla metsää pelloksi, alueen, jonka olen silmämääräisesti arvellut ulottuvan lähelle 1 ha. Se maa sijaitsee Aarnon ja Tuulan navetan takana - sen perukka. Itselläni on tämän raivuun perusteella kuva lisakki-paapasta, jota voisi kuvata sanoilla "Sisukas, määrätietoinen, peräänantamaton, suora ja rehti." Hän sanoi suoraan

edessä, mitä ajatteli, tarpeentullen niinkuin kissan naamasta, kuten äitini häntä luonnehti, eikä takanapäin haukkunut, eikä ollut pitkävihainen.

Tästä liikan rehtiydestä vielä. Hän oli mennyt Amerikkaan töihin, jossa hän oli kolme vuotta ja ollut siellä mm. rautatietöissä. Loppuajan likka oli alkanut käyttää silloin tällöin alkoholia. Lopuksi hän oli kirjoittanut vaimolleen Miinalle, että minä tulen täältä pois, koska mun tulee niin ryyppyksi täällä. Niin kans tuli. Muumma kertoi tästä ajasta, jolloin likka oli Amerikas, että oli mukava odottaa kirjettä, jossa oli liikan lähettämiä taaloja. Tuskinpa vain kaikki äijät olisivat akalleen suoraan, että ryyppään täällä niinkuin likka tunnusti. Tämän Amerikan käynnin jälkeen oli likka joskus harvoin nautiskellut vähän väkeviä ja sanonut: "Hurja luonto on paree kuin rauska paita." liikan nuoruudesta muistan kuulemani tapahtuman. likka oli vähän toisella kymmenellä. Hän oli kertonut vanhemmilleen päättäneensä tehdä yhdestä puusta kaapin. Tätä varten tarvittiin vahva mänty. likka oli löytänyt tälläsen. Kaatoi sen ja toi vetokelkalla tyvipölkyn kotia ja sitten valtavan kaiverrustyön jälkeen syntyi kaappi yhdestä puusta kuten likka oli suunnitellutkin. Sotaväkeen ei liikan tarvinnut mennä, koska oli ainoa poika. Vain kolmen viikon sotilaskurssin hän suoritti Laihian Hulmin kasarmilla. Luulisin, että tämä on tapahtunut 1880-luvun alussa. Ramsau-niminen sotapäällikkö liittyi paapan esimiehiin tältä kurssin ajalta. Vuoden 1918 --

-- vapaussotaan otti likka osaa Vaasassa, johon oli kutsuttu vanhempia miehiä Vaasan ympäristöstä kiväärit kourassa. likka oli piirittämässä Vaasan kasarmeja, jossa venäläinen sotaväki piti majaa. Tämä tapahtui yöllä. Yksi rohkea jääkäri oli kumarassa juossut pitkin kasarmirakennuksen seinänvierustaa ja ikkunan tullessa kohdalle heittänyt käsipommin ikkunasta sisälle. Lasien helistessä rikki muutaman käsipommin räjähdysten jälkeen olivat ryssät syöksyneet ulos ovista ja ikkunoista kädet ylhäällä antautumisen merkiksi.

Hedvig-emännästä yksi tapaus: Kerran kesähelteellä oli joku kulkumies poikennut janoisena Kustaa Luomaan kysymään juotavaa janoonsa. Hedvig-emäntä oli yksin kotona. Hän oli möykäissyt kulkumiehelle: "Eikö joki pistänyt silmääs?" Tie kun kulki aivan joen viertä. Juotavaa oli kulkumies kuitenkin saanut, vaikka vähä ensin möykäistiinkin.

Vielä juttua Kustaastakin: Hän oli kerran kävellyt koron kohras, liian lähellä Lehmäjokea ja horjahtanut jokeen. Onneksi oli paikalle sattunut Oskari Luoman trenki, jota Kustaa huusi apuun. Trenki äkkäsi tilaisuuden ja huusi: "Annakko isoon mustan, jos autan?" Kustaalla oli iso musta hevonen. "Saat koko huushollin, kun vain vedät mun ylähän täältä." Trenki veti. Jälkeenpäin oli Kustaa valitellut, että naapurin trenki-Kloppana veti mua kipiästä sormesta. Kustaalla sattui olemaan kipiä sormi.

Uudistusten väkeen Kustaa ja Hedvig kuuluivat, sillä Kustaa oli hankkinut puimakoneen, sellaisen hevosvoimalla pyöritettävän ns. Nasta-puimakoneen, jollaisia paikkakunnalla ei vielä muilla ollut. Myöskin rautainen veripumppu kuului hankitoihin. Vesi pumpattiin Lehmäjoesta tupaan suureen korveehin.

Kauppamatkoilta, joita Kustaa silloin tällöin Vaasaan teki, toi hän tavaraa kaikenlaista ja hoijakan pohjalta muiden tavaroiden alta oli useimmiten löytnyt pullo tai kaksi silloisia alkon tuotteita. Mikään viinämäenmies ei Kustaa kuitenkaan ollut, vaikka joskus väkeviä ostikin. Kustaa oli varsinkin vanhemmalla iällä hyvin uskonnollinen, luki paljon raamattua ja veisuu oli kuulunut mumman ja paapan kamarista usein. Isäni kertoi, että hänen mieleensä on jäänyt sanat virrestä, joka usein kuului paapan veisaamana: "Idästä aina länteen asti etelästä pohjoiseen."

Isäni kertoi, että Hedvig-mumma oli taitava käsitöissä, kutoo ja ompeli. Isäni kävi paapan kanssa saunassa. Hän totesi, että paapan leveissä hartioissa ja käsivarsissa oli runsaasti puukon jättämiä arpia. Isäni kertoi, että hän ei koskaan päässyt selville siitä, missä ja minkälaisissa tilanteissa nämä arvet olivat syntyneet, mutta arveli, että ne olivat muistona tappeluista, jotka käytiin Kustaan veljen morsiamen takaisinhausssa Härmään. Tappelu käytiin kirkkovainiolla.

lisäksi asui naimisiinmentyään kahteen otteeseen vaimonsa Miinan kotitilaan kuuluvassa asunnossa. Paikka sijaitsee Ventälän kylässä ns. Härkäkiven takana. Samalla paikalla asui myöhemmin Miinan veli Matti Jussila, joka oli ollut Amerikassa noin neljäkymmentä vuotta ja sitten vanhana muutti yllämainittuun paikkaan. liikan ja Miinan lapset syntyivät Ventälässä.

liikan Amerikassaoloajoilta juttu: likka oli työmatkallaan mukana junaonnettomuudessa, josta onnenkaupalla kuitenkin selvisi. Kaksi junaa oli vahingossa lähetetty samalle radalle eri suunnista. Konnari oli äkkiä ilmestynyt vaunuun huutaen: "Vaara uhkaa, äkkiä ulos!" Samantien hän oli hypännyt ulos avoimesta ikkunasta. likka, joka

kieltä ymmärtäneenä tajusi tilanteen, syöksyi heti konnarin perään ulos ja salamana pois ratapenkalta. likka oli nähnyt, miten takana vaunut nousivat pystyyn törmäyksen voimasta ja kaatuivat kahdenpuolen ratapenkkää surmaten paljon allejääneitä, mm.likan työkaveri Laurila Orismalasta sai surmansa tässä onnettomuudessa. likalta oli vain nahka kämmenen pohjasta lähtenyt hypätessään soraiseen penkkaan.

Taskukellon katoaminen likan ollessa Amerikassa:

Miina kuten likka vaimoansa kutsui, asui appelassa Kustaan ja Hedvigin pihatuvassa. Miina oli saanut apeltaan Kustaalta lahjaksi taskukellon, luultavasti avaimella vedettävän, kuten taskukellot siihen aikaan olivat. Mumma oli säilyttänyt kelloa kelloa pöydällä aivan eteläpuoleisen ikkunan edessä. Kerran sitten kesäyönä nukkuessaan kahden lapsensa kanssa pihatuvassa Miina oli herännyt askeleisiin tuvan ulkopuolelta. Pelästyi, veti peiton ylitseen, kuuli, miten ikkuna hiljaa irrotettiin ja jälleen asetettiin paikoilleen. Miina ei uskaltanut katsoa kun aikaisten takaa ja huomasi kellon pöydältä kadonneen.

Aamulla sitten huomasi ikkunan alla olevassa kukkapenkissä kengän painalluksia. Se olikin ainoa jälki yöllisestä kävijästä. Kello meni sen pitkän tien. Anastaja jäi arvoitukseksi. Mummani oli joskus epäillyt kitsaalta tuntuvaan appeaan sanomalla, että jos Kustaa-paappa tuli katumapäälle. Kustaa oli kyllä heti tarttunut asiaan mm.oli poliisin toimesta kuulusteltu kahta kulkumiestä, jotka olivat olleet Kustaalla heinätoivissa, mutta tuloksetta. Nämä kaksi kulkumiestä olivat ilmoittaneet nimekseen Justeeni ja Knapsu heinätoivihin tullessaan.

Myöhemmin oli Kustaa Luomalle tullut kulkukauppias, joka ulkonäöltään oli muistuttanut Knapsua, toista heinämiestä, jolloin Kustaa oli kysynyt: "Ookko sä Knapsu?" "En minä oo Knapsu", oli kauppias vastannut. "Mutta sinä täydyt olla Knapsun sukua, sinä oot niin Knapsun näköönen".

Suden vierailu: Kerran kesäaamuna varhain, kun Hedvig-mumma oli menossa navettaan aamulypsylle, huomasi hän lampaisten kiitävän hakaan hirvittävän peloissaan. Samassa mumma näki kuinka susi hyppäsi karitsa hampaissaan aidan yli metsään. Mumma sieppasi eteensä kätensä ja sitä huitoen lähti suden perään huutaen ja möykäten. Puuliiteri oli aivan lähellä tupaa kuten lammashakakin. Puuliiterin seinään hakkaamalla ja huutamalla hän oli pelästyttänyt suden, että susi oli hädissään haudannut lampaankakun sammalikkoon ns.Potkan pellolle, joka siihen aikaan oli kosteaa sammalikkoo, josta kakku sitten löytyi. Susi meni menojaan.

Isäni kertoi likka-isän kertoneen, että sudet hänen lapsuudessaan olivat aivan tavallisia näkyjä. Hän oli kertonut, että Jauhavan kallion maastosta öisin kuului susien ulvontaa. likka oli myös kertonut, että hänen ollessaan sellainen pojankoltiaainen, oli herännyt pissalle ja kattellut porstuan alaosan yli kuutamoiselle pihalle ja oli huomannut suden istuvan saunan edessä niinkuin koira. Sauna oli samalla paikalla kuin nykyäänkin Jorman vanha sauna.

Kun talo oli jo Miinan ja likan omistuksessa, oli Isä-Kustaa levitellyt vanhoja talonkirjoja ja selitellyt, että talo on vielä hänen. Kustaan muisti oli kai jo siltä osin pettänyt. Tällöin likka oli sanonut: "Oikeat paperit talon omistuksesta on mulla ja niillä teidän papereilla saa pyyhkiä persettä" (Siihen aikaan lapset teitittelivät vanhempiaan).

Isäkin ja Miinan lapset syntyivät Ventälässä Härkäkiven juurella. He muuttivat likan kotiin Palonkylään Kustaa-paapan ja Hedvigin pyynnöstä 1910. Paappa ja Mumma olivat kypsiä luovuttamaan taloon pojalleen. Isäni kertoi, että paapan ja mumman pihan keskellä oli ladon kokoinen kivi, joka pisti silmään uudesta paikasta. Tämän samaisen kiven Isä-likka ja kaksi vanhinta poikaa, Jaakko ja Jalmari, porasivat kiilakiviksi, joista on kivijalat melkein kaikissa nykyisissä paikalla olleissa rakennuksissa mm.navetta, joka rakennettiin 1917-18. Navetta oli vielä kesken, kun setä-Jaakko oli sodassa 1918. Isä oli sanonut, että navetta tehdään vasta sitten valmiiksi, jos Jaakko selviää sodasta. Selvisihän setä-Jaakko ja niin navetta valmistui.

Näistä on osa Risto Luoman muisteloita, jotka hän on kuullut mummalta ja vanhemmiltaan.

[kuva]

*[Sisäkuva Mäki-Luoman talosta. Talo on rakennettu jo 1600-luvulla. Se oli venäläisten sotasairaala vuonna 1714 ja jäi siten hävittämättä.]*

[kuva]

[ Kuvassa Pedersören kirkon kaunis alttari. Muita nähtävyyksiä kirkossa on mm.Madonna 1400-luvulta, vanha kastemalja, sekä isokello vuodelta 1488, joista on sanottu, että se on ääneen ja painoon nähden Pohjanmaan parhain. Kirkko on valmistunut v.1400. ]

[kuva]

[Kuvassa Kuortaneen kaunis tornillinen ristikirkko, joka on valmistunut v.1777, ja sen on rakentanut maineikas kirkonrakentaja, alahärmäläisen talonpojan poika, Antti Hakola. Kuortaneen kirkko oli viimeinen, jonka Hakola rakensi. ]

## KATOAVAA JA NYKYISTÄ KIRKKOHISTORIAA

Muistatko, millaisia olivat aikoinaan puiset, korkeat sähkömuuntajat? Entä maitolaiturit, jotka olivat ennen päätarkoituksensa lisäksi kylän nuorison, mutta myöskin aikuisväestön suosittuja kohtaamispaikkoja? Kumpiakaan ei enää juuri näy kylämiljöötä elävöittämissä. Ne ovat jääneet "kehityksen jalkoihin". Sähkömuuntajat ovat nykyisin pieniä, siroja, metallisia rakennelmia, ja maito noudetaan säiliöautoilla suoraan tilatankeista.

Vastaavanlainen kehitys on havaittavissa myös vanhojen kirkkojen kohdalla, joskin poistuma on huomattavasti hitaampaa. Tuli on ollut vanhojen kirkkojen suurin "vihollinen". Vanhat kirkot ovat usein kylmiä, vetoisia, tai muutoin epäkäytännöllisiä käyttötarkoitukseensa. Valitettavan usein käy niin, ettei kalliisiin peruskorjauksiin lähdetä, vaan rakennetaan aivan uusi, "moderni", ulkoapäin usein "betonimöhkäleeltä" näyttävä kirkko, joka toki sisältä on kaunis, kodikas, lämmin ja tarkoituksenmukainen. Kirkkojen niin ulkoinen kuin myöskin sisäinen arkkitehtuuri on voimakkaasti uudistumassa.

Koska olen erittäin kiinnostunut perinnekulttuurista, aloitin mm.edellä mainittujen syiden seurauksena vuosi sitten uuden harrastuksen - KIRKKOJEN VALOKUVAUKSEN. Harrastus on varsin mieleinen, eikä sen kohteista, kirkoista ole pulaa. Luterilaisia kirkkoja on Suomessa yli 800, ja kun siihen lisätään muiden uskontokuntien kirkot, nousee kirkkojen määrä pitkälti toiselle tuhannelle.

Vanhimmat kirkot Suomessa on rakennettu 1100-luvun vaihteessa. Kirkkojen arkkitehtuuri vaihtelee eri aikakausien mukana. Parhaimmillaan kirkko on sisältä kuin pienimuotoinen "historiankirja", joka kertoo rikkaalla ja mielenkiintoisella tavalla eri aikakausien kirkkohistoriaa, joka suurelta osiltaan pitää ymmärtää myöskin osaksi maamme yleishistoriaa, sillä kirkolla oli vielä 1800-luvulle saakka varsin merkittävä, jopa määräävä asema yhteiskunnassamme.

"Seisoo kuin kirkko keskellä kylää", on vanha sananparsi, joka juontuu siitä, että kirkot ovat yleensä rakennetut keskeiselle paikalle. Niin tehdään nykyäänkin. Tänäpäivänä useat vanhoista kirkoista saattavat olla varsin kaukana kaupunkien- ja ylien keskustoista, johtuen siitä, että asutus on siirtynyt pääosiltaan toiseen paikkaan, uusien pääteiden läheisyyteen. Ei ole harvinaista, että moneen kirkkoon on matkaa nykyisestä taajamasta useita kymmeniä kilometrejä, näin etenkin maamme harvaanasutuilla seuduilla esim.Itä-Suomessa ja Kainuussa. Ensimmäisen vuoden aikana olen käynyt n.250 kirkossa, joista olen ottanut yli viisisataa kuvaa. Matkakilometrejä siitä on kertynyt n.7500 km, joista suurin osa on ollut kantateitä ja vanhoja kyläteitä, sillä niiden varsillahan vanhemmat kirkot lähes kaikki sijaitsevat. Tällä tavalla olen voinut tutustua siihen osaan maamme, joka jää "näkyttömäksi" ja "koskemattomaksi" sellaisillekin matkailijoille, jotka sanovat, että he ovat matkanneet Suomen "päästä päähän", mutta ovat tehneet sen siirtymällä ainoastaan pääteitä myöten kaupungista toiseen. Valtavan suuri, kaunis, elinvoimainen ja perinnerikas maaseutu on jäänyt heiltä kokonaan näkemättä.

Tämä on harrastus, johon voi joustavasti yhdistää vierailut kauempana asuvien sukulaisten ja ystävien luo. Vaikka et aikoisikaan kuvata kirkkoja, niin kannattaa vierailujen yhteydessä aina käydä tutustumassa paikkakunnan ja alueen kirkkoihin. Minä ainakin olen kokenut harrastukseni mielenkiintoiseksi, ja suosittelen sitä lämpimästi kaikille Björklundin suvun jäsenille.

Terveisin  
Harri Ranta  
Imatra, Karhun sukuhaara.

Pirjo Polari-Khan

## SIIRTOLAISENA NYKYPÄIVÄN AMERIKASSA

Aurinkoisena lauantai-iltapäivänä 13. helmikuuta 1982 seisoin kirjaimellisesti tumpot suorina Lax-lentokentän parkkipaikalla tuijottaen niska kenossa tuulessa kahisevaa palmua. Kuinka olin joutunut tänne, minullahan ei ollut koskaan kiinnostusta edes lomailta Yhdysvalloissa? Amerikka oli pienestä pitäen luonut mielikuvia äänekkäistä ja mauttomasti pukeutuneista eläkeläisistä, typerästä Mikki Hiiri -kerhosta ja paahdetuista maapähkinöistä. Ehkä minua harmitti vieläkin se, että 50-luvulla lähetetystä Amerikan paketista löytynyt ihana rimpsumekko oli ollut liian pieni.

Minut oli tuonut Kaliforniaan se sama vanha tarina, joka on saanut naiset jättämään kotimaansa maailman sivu - mies. Meidät vihittiin Mahmoodin kanssa tuomarin edessä kotikaupungissani Seinäjoella 25 asteen pakkasen paukutellessa kunnialaukauksia nurkissa. Toinen selitys lähtöön voisi olla perimässä. Isänisä oli yksi niistä etelä-pohjalaisista seppiä jälkeläisistä, jotka 20-luvun lopulla lähtivät onneaan takomaan uuteen maailmaan. Isän Isoisä oli tehnyt ensimmäisen matkansa jo 1890-luvulla Minnesotaan.

Mahmood oli kolme kuukautta aikaisemmin saanut työpaikan tietokonefirmasta keskeltä piilaaksoa. Hän oli vuokrannut Sunnyvale´ista yhden makuuhuoneen asunnon, jossa ei ollut muuta kalustusta kuin silityslauta, sänky, käytettynä ostettu sohva ja pöytä sekä lankon lahjoittama kaamea lamppu, jonka myöhemmin pudotin vahingossa lattialle. Mitä alkaisin tekemään? Olin jättänyt lupaavan keraamikon uran taakse enkä tuntenut ketään koko kaupungissa.

"Kyllä sinä jotain keksit", Mahmood totesi ja lähti töihin.

En ymmärtänyt asunnostamme aluksi yhtään mitään. Mikä oli astianpesualtaassa hirveää ääntä pitävän myllyn tarkoitus? Missä oli kuivauskaappi? Pelkkä valojen sytyttäminen tuotti päänvaivaa. Kun aijoin soittaa ikävissäni Suomeen, joku alkoi puhua toisessa päässä ja luurin nopeasti paikoilleen. Kesken kadun ylityksen "don't walk" -valo alkoi sykkiä toisella puolella. Mitä tehdä, mennäkö eteen vai taakspäin? Uima-altaalla talon asukkaat hymyilivät ja sanoivat "hi". Kuinka he tunsivat minut, olinhan saapunut vasta eilen? Tuntui siltä kuin olisin joutunut opettelemaan uudelleen kävelemään. Se oli 26-vuotiaalle itsensä päivittäistä nolaamista ja nollaamista.

Minulla ei ollut ajokorttia Suomessa ja luulin, etten tarvitsisi sitä täälläkään. Minähän olin kova kävelemään, mutta lähimpiin ostoskeskuksiin oli matkaa kilometritolkulla ja jalkakäytäviä ei näkynyt. Lähimarkettiin pääsi sentään jalkapellillä. Sielläkään ei kukaan saanut aksentistani selvää, vaikka olin aikaisemmin asunut kuusi vuotta Englannissa. Kun pyysin porkkanoita, tarjosivat he --

-- muovipusseja. Tavatessani kaksiosaista sukunimeäni puhelimesta minulle ehdotettiin sen lyhentämistä. Minä ehdotin heille sen opettelemista.

Kahden viikon sisällä olin löytänyt työtilat Mountainview´sta highschooling tiloista, jossa työskenteli kahdeksan amerikkalaista keraamikkoa. Ensimmäisen veistokseni "Venus of Sunnyvale" ansiosta pääsin San Fransiscon keraamikkojen liiton jäseneksi. Myöhemmin liityin myös Suomi-Amerikka -seuraan, jonka kautta tutustuin ikäisiini suomalaisiin ja heidän perheisiinsä. Suomalaisien seurassa tunsin olevani kotona. Kaikkea ei tarvinnut selitellä, kun tausta oli yhteinen. Osallistuin suomalaisten naisten käsityökerhoon sekä kuoroon ja lapseni aloittivat Suomi-koulun. Perinteiden vaaliminen oli tullut tärkeäksi heidän syntymänsä jälkeen. Elämä uudessa maassa pääsi vauhtiin.

Suomalaisuudestani on ollut täällä pelkästään hyötyä. Joku vuosi sitten tarvitsin hopea- ja kulturalukkoja helminauhoihini. Näyttely oli tulossa ja tilauksella oli kiire. Tehtailija suhtautui nihkeästi pikapaketin lähettämiseen, koska olin uusi asiakas. Sanoin olevani suomalainen ja lukot saapuivat parissa päivässä. Olemme siis yhä hyvässä maineessa maailmalla. Sanomme mitä ajattelemme, mutta jos meillä ei ole mitään sanomista, olemme hiljaa. Olen oppinut suhtautumaan kalifornialaisten kehuihin ja lupauksiin varauksella. Jos joku sanoo töistäni "it's very nice", hän ei ole niistä kiinnostunut. Me suomalaiset uskallamme myös käyttää maalaisjärkeämme, eikä meidän tarvitse käydä kursseja elämän normaaleihin tapahtumiin. Kuten esim. "Miten tulla isovanhemmiksi!"

Ujona tyttönä ihailen amerikkalaisten luontevaa ulosantia sekä esiintymisvalmiutta. Ihmiset

bussinkuljettajasta ruveten puhuvat kuin filmitähdet. Kalifornian kuuluisa aurinko (joka tosin aluksi tuntui liian kirkkaalta talven pimeyden jälkeen) sai minutkin tulemaan ulos kuorestani eikä minun tarvitse enää nyhrätä oven suussa itseäni häpeämässä. Jos olen jossain asiassa hyvä, voin sen myös sanoa olematta "leuhka". Työniikin alkoivat murtautua perinteen kahleista ja niiden värit muuttuivat kirkkaammiksi.

Täällä turhuuden markkinoilla parhaat asiat ovat ilmaisia. Pidän ylellisyytenä, että voin ottaa jouluna appelsiineja omasta puusta, ettei lapsia ole koskaan tarvinnut pukea kurahaalareihin ja että pyykit kuivuvat narulla myöhäiseen syksyyn. Täällä on hyvä elää. Mikään ei kuitenkaan voita sitä hetkeä, kun seison yksin keskellä Etelä-Pohjanmaan lakeutta Sisu-pastilli suussa, katseeni levätessä lapsuuteni latomaisemassa ja sen halki virtaavassa jyrkkäseinäisessä joessa. Täällä ovat juureni. Tänne on hyvä palata.

San Jose, Kalifornia 7.joulukuuta 1994

Tämä kirjoitus oli 12 parhaan joukossa kirjoituskilpailussa "Mitä on olla siirtolaisena USA:ssa." Osanottajia oli yli 180.

KUVIA KIMON RETKELTÄ 16.6.-96

[kuva]

[*Raunioita Kimon ruukin mahtavuuden muistomerkkeinä.* ]

[kuva]

[ *Alamyly-museo on hyvin hoidettu.* ]

[kuva]

[ *AB-suvun Kimon-retkeläiset yhteispotretissä Kimon Ylä-Ruukin pyörivässä teatterikatsomossa.* ]

[kuva]

[ *Edessä seppätär ja takana serkukset Aulis Latvala ja Jorma Kukila.* ]

MUISTOSANAT.

Taidemaalari Oiva Polari

**Kuulaan lakeuden ikuistaja**

Kuulaan lakeuden ja sinisen hämyhetken ikuistaja taidemaalari *Oiva Polari* kuoli Seinäjoen sairaalassa 24.maaliskuuta 83-vuotiaana. Hän oli syntynyt samalla paikkakunnalla 23.lokakuuta 1912.

Polari kävi STY:n piirustuskoulun 1933 ja piti ensimmäisen näyttelynsä Vaasassa 1945. Hän jätti pitkän elämänsä aikana pysyvän jäljen pohjalaiseen taidemaisemaan. Polari oli taiteilijana suunnannäyttävä sekä opettajana innostava että vaativa. Hän oli käynnistämässä Pohjalaisen taiteilijaliiton toimintaa ja perustamassa Seinäjoen taideyhdistystä, nykyistä taiteilijaseuraa.

Polari kuului Art-Ilmajoki -taidetapahtuman kantaviin voimiin alusta lähtien osallistuen näyttelyihin viimeisiin vuosiinsa saakka.

Pohjanmaalla Polari tunnettiin myös aktiivisena kirjoittajana. Lehtikirjoittelun lisäksi hän toimitti Pohjalaisen taiteilijaliiton matrikelin Pohjalaisia taiteilijoita 1959. Vuonna 1975 hän julkaisi teoksen Eteläpohjalainen kansantaide, joka käsittelee taiteen yleisten tyylisuuntien vaikutusta kansanomaiseen esineistöön. 1990 ilmestyi teos Pyhä Yrjänä ja vaivaispoika, joka keskittyy kuvaamaan kansanomaista maalaus- ja veistotaidetta.

Ilmajoen yhteiskoulussa Polari toimi legendaarisena kuvaamataidonopettajana lähes kolmekymmentä vuotta. Myös Etelä-Pohjanmaan kesäyliopistossa hän opetti viitisentoista vuotta.

Ilmajoella pidetyn Polarin 80-vuotisjuhlanäyttelyn avajaisissa nähtiin monta liikuttavaa kohtausta, kun mestarin entiset oppilaat jo vuosikymmenien takaa tulivat muistelemaan menneitä ja kiittämään saaduista eväistä. Maalaus- ja piirustustaidon lisäksi Polari annosteli oppilailleen vankan näkemyksen omista ajatuksistaan ja filosofiastaan.

Oiva Polari oli omalla tavallaan renesanssi-ihminen. Hän luki äärettömästi, pohti niin maallisia kuin tuonpuoleisiakin asioita. Mielellään hän keskusteli ja väittelikin. Oivalla oli synnyynnäinen taipumus opettaa ja ravistella keskustelukumppaninsa ajatusmaailmaa.

Taiteessakin Polari osasi erottaa hyvät akanoista. Hän kokeili monenlaisia tyylejä ja ilmaisukeinoja, mutta omimmaksi tyylikseen hän kehitti "polarismia", kubistis pohjaisen, vahvasti jäsenellyn ja pelkistetyin ilmaisun.

Oiva Polarin lakeusmaisema tehoaa katsojaan, koska se tasapainottelee ja lopulta asettuu toden ja mielikuvituksen välimaastoon. Terävin rajauksin ja pelkistetyin leikkauksin koottu maisemapeli on jotain sellaista, jonka Pohjanmaan avarilla vainioilla kohtaa vain sattuman oikusta ja silmänräpäyksen ajan.

Henkinen itsenäisyys oli Oivalle erittäin tärkeää. Valmiiksi pureskellut opit ja ideologiat eivät hänelle kelvanneet, vaan hän tunkeutui asioiden ytimeen pohtimalla ja erittelemällä. Kristus-hahmolla ja uskonnollisilla aiheilla oli vankka sija Oiva Polarin tuotannossa.

**RAIMO HAUTANEN**

*HS 9.4. -96*

Kirjoittaja on ilmajokelainen opettaja ja taidekriitikko.

[kuva]

[*Nuorimpia Björklundilaisia suomalais-eestiläinen Mart Toomas Liiv. s.21.05.1996 Ruotsissa. Vanhemmat: Maj-Lis os.Järv ja Rein Liiv. ]*

[kuva]

[*... ja varttuneempaa sukupolvea Mikkilöitten Hjärppessä kesällä 1995. Juhani Mikkilän viimeinen kesä. Sirkka Mikkilä, tyttären tytär, sihteeri ja vpj. ]*

[kuva]

[ *Juhani Ilmarinpoika Karhu ja Sami Saari saivat E-P:n Kulttuurirahaston apurahan Kotimuseon kehittämiseen. Museoaitan portailta Ilmari ja Juhani Karhu. Onnittelemme! ]*

[kuva]

[ *Myös Marja-Liisa Kriikulle ojennettiin E-P:n Kulttuurirahaston apuraha eteläpohjalaisten vesimyllyjen tutkimustyöhön. Onnittelemme!* ]

#### SUKUNEUVOSTO SUKUKUNNITTAIN

**Vallinmäet:** Aulis Latvala Hirventie 3-7, 65350 Vaasa 3152312  
Jorma Kukila Liutulantie 31 61450 Kylänpää 4732273

**Kriikut:**  
Jorma Lähdesmäki Järvikyläntie 92 61850 Kauhajoki 2321191  
2321220  
Esa Kriikku Ookilantie 61400 Ylistaro 4174264

**Ruokakivet:** Niilo Malkamäki Höykerintie 12, 86710 Kärsämäki 984-774154  
Esko Malkamäki Tapiontie 4 01420 Vantaa 90-8743697

**Karhut:**

Pirkko-L. Oksala Kukkulantie 3 61500 Isokyrö 4713396  
Harri Ruohomäki Ikolantie 14 61500 Isokyrö 940-5019685  
Ilmari Karhu Karhulantie 34 61550 Lehmäjoki 4724271 Vpj

**Mäki-Luomat:**

Inkeri Saari Lehmäjoentie 982 61550 Lehmäjoki 4724312  
Risto Luoma Alapääntie 358 61430 Isorehto 4731452

**Pakat:**

Aino Jaatinen Lapuantie 125 61400 Ylistaro 4731555  
Saara Reini Leipimaantie 390 61440 Untamala 4731863

**Wiemerö-Pollarit:**

Ossi Polari Kaivokatu 3 60100 Seinäjoki 4231699  
Jorma Mikkilä Raastuvank.63 A 615100 Vaasa 3173722

**Tummunkit:**

Juhani Luoma Rantakatu 32 61500 Isokyrö 4724696  
Risto Killinen Reiniläntie 356 61530 Isorehto 4731561

**Nummelin-Välmät:**

Hely Havina Pohjankyrönt.253 61500 Isokyrö 4724058

**Kleemolat:**

Anne Leskelä Kosolantie 6 61540 Untamala 4731944  
Heikki Kuivinen Rinnantie 6 61400 Ylistaro 4740520

**Edelliset sukupolvet:**

Matti Lehtiö Vanhakorventie 67 66440 Tervajoki 4785565  
Eero Arosarka Kaartotie 5 39200 Kyröskoski 931-3713224

Sukuseuran puheenjohtaja: Ossi Polari

Varapuheenjohtaja: Ilmari Karhu

Sihteeri: Eila Kuivinen

Pokasahantie 2 C, 60200 Seinäjoki 4143268

Rahastonhoitaja:

Hilkka Puronvarsi Kalliorinteentie 11 61550 Orismala 4724521

**SUKUNEUVOSTO TIEDOTTAA**

Nykyiset ja entiset orismalalaiset ovat kokoontuneet yhteiseen kesäjuhlaan heinäkuun 27.-28. p:nä 1996.

Sukuseura osallistui järjestämällä tiedotusnäyttelyn tilaisuuden yhteyteen. Esillä olivat sukutaulun lisäksi seuran kaikki myyntiartikkelit ja tiedotusmateriaalia.

Sukuneuvoston jäsen Aulis Latvala vastasi näyttelyn esittelemisestä sukulaistensa avustuksella.

Orismalalaiset suhtautuivat näyttelyyn suosiollisesti.

Sihteeri muistuttaa, että on tarpeellista ilmoittaa henkilötietojen muutoksista ja lisäyksistä! Myös kaikista suvun jäsenistä tulisi olla henkilötietolomakkeet täytettynä arkistossamme. Aikomuksemme on jonkin vuoden kuluttua tehdä kunnollinen sukukirja, jossa on muutakin kuin nimet ja syntymäajat. Tummunkeilta ja Nummelin-Välmiltä puuttuu kokonaan henkilötietolomakkeet. Niitä on jaettu moneen otteeseen ja sihteeriltä saa uusia paluupostissa tai soiton jälkeen pian.

Seuran myyntiartikkelit:

Polari: E-P Kansantaide	60 mk	Sukukirja I	50 mk
Polari: Pyhä Yrjänä ja Vaivaisuskot	80 mk	Sukukirja II	70 mk
Lehtiö: Seppä Syntyissään	80 mk	Kortit	2,5 mk

Tilaukset Sihteerille tai sukuneuvoston jäsenille.

[kuva: Pekka H, Paavola ]

[ Tarja Polarin maalaus: *Viimeinen hetki.* ]

KYRÖN HELMESSÄ.

*Kynnyksellä suven /  
soi laulu Kyrönhelmen /  
menneen takatalven jälkeen /  
uuteen suveen heräten. //*

*Peilipintaan sen /  
luonto menneet lumet kuvastaa /  
Talvi viime suudelmalla /  
veden pintaa hyväillen. //*

*Oman sieluni peilipinta /  
Sinua odottaa /  
Talven menneen valkeasta /  
uuteen suveen kuljettaa. //*

Sanat & sävel:  
Tapani Hietämäki

Esitetty 12..8.-95 Sukujuhliissa Isonkyrön Pukkilansaassa.